

על-מצות ומרורים יאכלהו

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעה א
יטול ידיו ויברך על נטילת ידים, ויקח המצות ... ויברך המוציא ועל
אכילת מצה, ... ויאכלם בהסיבה בחד כזית מכל אחד.
ואחר כך יקח כזית מרור וישקענו כולו בחרוסת, ולא ישהנו בתוכו
שלא יבטל טעם מריחותו ומטעם זה צריך לנער החרוסת מעליו,
ויברך על אכילת מרור ויאכלנו בלא הסיבה.
ואחר כך נוטל מצה שלישית ובוצע ממנה וכורכה עם המרור
וטובלה בחרוסת. ... ואומר: זכר למקדש כהלל, ואוכל כיד
בהסיבה.

מרור זה שאנו אוכלים על שום מה, על שום שמררו המצרים
את חיי אבותנו במצרים. שנאמר "וימררו את חייהם בעבודה
קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, את כל עבדתם אשר
עבדו בהם בפרך".

כור זכר למקדש כהלל. כן עשה הלל בזמן שבית המקדש
היה קיים, היה כורך פסח מצה ומרור ואוכל ביחד. לקיים מה
שנאמר "על מצות ומרורים יאכלהו".

במדבר פרק ט פסוק יא

בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על-
מצות ומרורים יאכלהו:

שמות פרק יב פסוק ח

ואכלו את-הקֶשֶׁךְ בלילה הזה צִלִּי־אֵשׁ וּמִצֹּת וּמִרְרִים
יאכלהו:

רמב"ן שמות פרשת בא פרק יב פסוק ח

ויותר נכון שנאמר כי "ומצות" נמשך למעלה, ואכלו את הבשר ומצות, וחזר וצוה עם מרורים יאכלהו לבשר תנוזכר, והנה צוה
באכילת הבשר ובאכילת המצות, ולא צוה באכילת המרורים, רק אמר שיאכלו לבשר עם מרורים, ירמוז שאין במרורים מצוה רק
לאכול הבשר עמם, ובזמן שאין בשר אין במרורים מצוה. וגם אינם מעכבים הבשר, ואם אכל פסח ולא אכל מרורים ידי פסח
יצא.

ילקוט שמעוני תורה פרשת שמות [רמז קסב]

כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו [א, כ"ב] רבי שילא אמר כל הילדים שהשליכו היה
היאור פולט אותם במדבר והיה הקדוש ברוך הוא מביא סלע בפי כל אחד ואחד וסלע
מצדו והסלע שביניהן היה מניק אותם דבש וחלב והסלע שבצדיהן היה מסיך אותן שמן
כחיה שהיא ממסכת את בנה שנאמר ויניקהו דבש מסלע וגו'.

וכיון שמכירים בהם מצרים רצו להרגם, ונעשה להם נס ונבלעים בקרקע, ומביאין שורים
וחורשים על גביהם, שנאמר "על גבי חרשו חורשים".

ולאחר שהולכין, מבצבצין ויוצאין כעשב השדה שנאמר "רבעה כצמח השדה נתתיך
ותרבי ותגדלי".

וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהם, שנאמר "ותבואי בעדי עדים", אל תקרי
בעדי עדים אלא בעדרי עדרים.

וכשנגלה הקב"ה על הים, הם הכירוהו תחילה, שנאמר "זה אלי ואנוהו".

מדרש מנין פרק ב

מנין שהבנים שהשליכו ליאור עלו עם
אבותם ממצרים? שרמז הקב"ה למלאך
הממונה על המים, ופלטן למדבר, והיו
אוכלים ושותין זפרים ורבים. ומאין היו
אוכלים? אמר רבי מנא, תדע שזימן להם
הקב"ה שני סלעים, אחד של שמן ואחד
של דבש, שנאמר "ויניקהו דבש מסלע
ושמן מחלמיש צור". וכשהיו ישראל על
שפת הים, באו בניהם כנגדם, ופתחו
פיהם ואמרו, אלו אבותינו, מיד פתחו
אבותיהם ואמרו, "זה אלי ואנוהו", אמרו
הבנים "אלוקי אבי וארוממנהו".

אור החיים שמות פרק יב פסוק ח

ומצות על מרורים. ... זה יגיד שדעת
עליון הוא להראות בחינה הגדולה
והחירות ואין רשות אחרים עליהם, ולפי
זה גם המרורים שיצו ה' הוא לצד, כי כן
דרך אוכלי צלי לאכול עמו דבר חד כי בזה
יערב לחיך האוכל ויאכל בכל אות נפשו.
גם בזה יוכר גודל העריבות כשיקדים
לפיו מרורים.

כור. שני הכחות הללו, כח העבדות וכח החירות, צריכים אנחנו להבינם לא בתור
שני כחות נפרדים, שאינם פועלים זע"ז, וכ"א מתיחד במקצוע אחד בחיים, כ"א הם
שניהם מחוברים יחדו, ומשלימים זה את זה. כח החירות שבמצה המראה את הסגולה
הפנימית של ישראל, לאהבת השם יתברך, ואהבת תורתו ומצותיו באהבה של נטיה
טבעית, הוא בעצמו יתן עז ועצמה לנו להתגבר על הנטיות הפרטיות שעוד לא נגמרו
לפי רוממות המטרה הכללית, ושעל כן הן נראות ונרגשות כמתנגדות לדרך ד' הטובה
והנעימה, ומתוך כך ההתנגדות תופיע ביתר עז סגולת החירות.
... המטרה התכליתית תבא רק עם הידיעה וההכרה ששני אלה הכחות אינם סותרים
זא"ז כ"א מחוברים יחד, להמציא לעולם את החירות המעולה, שכבודה ועז תמדתה
איננו נגלה כ"א בהיות עליו אותה העטרה של העבדות הרוממה, עבדותו של מלך
הכבוד, שהיא החירות הגמורה. ע"כ הצורה השלמה של החירות באה בהיותה נכרכת
עם העבדות, שאז ימצא האדם בנפשו השלטון הגמור הראוי לבן חורין באמת, המושל
ג"כ על הגדול שבכחות שהוא כח החירות עצמו.

עולת ראה, ח"ב, פסח

קובץ ב קכא. מה שהלכ דואג מפני העוונות,
היא מעלה גדולה להשגה, שהרי אין מוסרים
סתרי תורה אלא לאב בית דין. והוא, שהיה
ליבו דואג בקרבנו. ואין זו מניעה מהופעה
גדולה של עונג ושמה, של גבורה וקדושה,
שמחת צדיקים ב', שתחול עליו תמיד.

קובץ ו רנד. מתוך שאדם מסיח דעתו מהרע שבנפשו, ואינו עסוק בתיקונו, אינו מכיר את
כיעורו, וממילא הוא צדיק וישר בעיניו, ודעתו זחה עליו, וזהו יסוד הגאווה. אמנם כשהוא מטפל
בכל עת לזקק את נפשו, להפוך את הרע לטוב, להפכא מרירו למתיקו וחשוכא לנהורא, הוא
מרגיש וחש את כל מכאוביו הרוחניים, והרי הוא שפל בעיניו, וממרי דחושבא. על כן תלויה היא
דרשתו של מרי מתיבתא בהיכלא דמשיחא באלה שני הענינים, הפיכת מרירו למתיקו וחשוכא
לנהורא, ומאן דאיהו זעיר איהו רב.